

DATOS IDENTIFICATIVOS

A Convivencia nos Centros de Secundaria e o Traballo dende Departamento de Orientación

Materia	A Convivencia nos Centros de Secundaria e o Traballo dende Departamento de Orientación			
Código	P02M066V06253			
Titulación	Máster Universitario en Profesorado en Educación Secundaria Obligatoria, Bacharelato, Formación Profesional e Ensino de Idiomas. Especialidade (Pontevedra): Orientación Educativa			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	4	OB	1	2c
Lingua de impartición	Galego			
Departamento	Didáctica, organización escolar e métodos de investigación			
Coordinador/a	Fernández Guerra, Ernesto			
Profesorado	Fernández Guerra, Ernesto			
Correo-e	efguerra@uvigo.es			
Web				
Descrición xeral	A materia "A convivencia nos centros de secundaria e o traballo desde o departamento de orientación", está integrada no módulo específico do Máster Universitario para o Profesorado de Educación Secundaria Obligatoria, Bacharelato, Formación Profesional e Ensino de Idiomas. O contido desta materia pretende ser unha ferramenta eficaz, práctica e operativa para o estudante "futuro docente" ó tratar de responder a retos trascendentes que se dan habitualmente nos centros educativos e nas propias aulas. Dada a complexidade que se produce sobre a convivencia escolar é preciso dotar de recursos e asesorar aos docentes e ó demais persoal da comunidade educativa. O incremento dos problemas de conduta nas aulas, a detección de situacións de acoso e o deterioro do clima educativo nos centros escolares promoveu, nos últimos anos, unha importante corrente de traballo para a mellora da convivencia nos centros escolares. Trataremos de formar nos fundamentos teóricos, legais e nos plans de actuación para a mellora da convivencia e a aprendizaxe escolar de cada Comunidade e o coñecemento e formación para o desenvolvemento de propostas de intervención aplicadas a: a mellora de sistema disciplinario (coa formación de equipos de mediación e tratamento de conflitos), a xestión dos problemas da aula, a optimización do proceso de ensino-aprendizaxe (a través da Aprendizaxe Cooperativa) e a intervención individual (con actuacións específicas para situacións de acoso e victimización). Pretendemos que esta aprendizaxe potencie unha actitude colaborativa no ámbito da convivencia. Trataremos de levar a cabo un enfoque preventivo e promotor dun clima escolar enriquecedor e estimulante que facilite a adquisición de competencias e habilidades e a educación en valores. Esta asignatura pretende facilitar a reflexión e análise crítico sobre os procesos de interacción e convivencia na aula así como a aprendizaxe de técnicas e ferramentas de intervención psicosocial e titorial para o futuro docente.			

Competencias de titulación

Código

A7	Deseñar e desenvolver espazos de aprendizaxe, con especial atención á equidade, a igualdade de dereitos e oportunidades entre homes e mulleres, a formación cidadá e o respecto aos dereitos humanos que faciliten a vida en sociedade, a toma de decisións e a construción dun futuro sustentable.
A8	Adquirir estratexias para estimular o esforzo do estudante e promover a súa capacidade para aprender por se mesmo e con outros e desenvolver habilidades de pensamento e de decisión que faciliten a autonomía, a confianza e iniciativas persoais.
A9	Coñecer os procesos de interacción e comunicación na aula e dominar destrezas e habilidades sociais necesarias para fomentar a aprendizaxe e a convivencia na aula e abordar problemas de disciplina e resolución de conflitos.
A10	Deseñar e realizar actividades formais e non formais que contribúan a facer do centro un lugar de participación e cultura na contorna no que está situado.
A15	Informar e asesorar ás familias achega do proceso de ensino e aprendizaxe e sobre a orientación persoal, académica e profesional dos seus fillos.
A23	Coñecer os procesos de interacción e comunicación na aula e no centro, abordar e resolver posibles problemas.
A26	Promover accións de educación emocional, en valores e formación cidadá.
A27	Participar na definición do proxecto educativo e nas actividades xerais do centro atendendo a criterios de mellora da calidade, atención á diversidade, prevención de problemas de aprendizaxe e convivencia.
A28	Relacionar a educación co medio e comprender a función educadora da familia e a comunidade, tanto na adquisición de competencias e aprendizaxe como na educación no respecto dos dereitos e liberdades, na igualdade de dereitos e oportunidades entre homes e mulleres e na igualdade de trato e non discriminación das persoas con discapacidade.
A29	Coñecer a evolución histórica da familia, os seus diferentes tipos e a incidencia do contexto familiar na educación.
A30	Adquirir habilidades sociais na relación e orientación familiar.
A39	Fomentar un clima que facilite a aprendizaxe e poña en valor as achegas dos estudantes.
A46	Adquirir experiencia na planificación, na docencia e na avaliación das materias correspondentes á especialización.
A48	Dominar as destrezas e as habilidades sociais necesarias para fomentar un clima que facilite a aprendizaxe e a convivencia.
B1	Utilizar bibliografía e ferramentas de procura de recursos bibliográficos xenerais e específicos, incluíndo o acceso por Internet.
B3	Potenciar a capacidade para o traballo en contornas cooperativas e pluridisciplinarias

Competencias de materia

Resultados previstos na materia	Tipoloxía	Resultados de Formación e Aprendizaxe
Deseñar e desenvolver espazos de aprendizaxe favorecedores da convivencia escolar.	saber	A7 B1 B3
Informar e asesorar ás familias sobre diversas técnicas e estratexias favorecedoras da convivencia e da resolución pacífica de conflitos.	saber saber facer	A15 A30 B1
Coñecer as características dos estudantes, así como os procesos de interacción e comunicación na aula e no centro que permitan a identificación e reflexión crítica sobre as situacións conflitivas e a súa resolución.	saber saber facer Saber estar / ser	A9 A23 B1 B3
Coñecer e analizar diversos plans e proxectos relacionados coa convivencia escolar que forman parte do proxecto educativo de centro, participando na súa definición e desenvolvemento.	saber saber facer	A27 B1
Adquirir experiencia na planificación, desenvolvemento e avaliación de programas para a mellora da convivencia escolar.	saber saber facer	A46 B3
Adquirir e poñer en práctica diversas estratexias e habilidades que permitan una intervención axeitada para a resolución de conflitos de convivencia no contexto escolar: habilidades de pensamento e de decisión, habilidades sociais, dinámica de grupos, xestión democrática de normas, aprendizaxe cooperativo, mediación, negociación, educación emocional, educación en valores, etc.	saber saber facer Saber estar / ser	A8 A9 A26 A48 B1
Coñecer as características das familias e comprender a súa función educadora na adquisición de competencias e aprendizaxe para a resolución pacífica de situacións conflitivas.	saber	A28 A29 B1 B3
Deseñar e realizar actividades formais que favorezan a aprendizaxe e as aportacións dos estudantes, nun bó clima escolar.	saber facer Saber estar / ser	A10 A39 B3

Contidos

Tema

- 1.-Educación para a convivencia e a igualdade.
- 2.-Análise da convivencia e a resolución de conflitos
- 3.-Problemas de adaptación e convivencia escolar: Marxinación, absentismo, rexeitamento, *inadaptación, violencia e acoso escolar.
- 4.-Dinámica do grupo clase
- 5.-Socialización e educación.
- 6.-As relacións sociais no grupo clase, conduta *prosocial e habilidades sociais.
- 7.- Competencia emocional e social
- 8.-O traballo cooperativo e a interacción social. Técnicas de análises e dinamización *grupál.
- 9.-O papel da familia en educación. Colaboración coas familias de Educación secundaria.
- 10.-Relación con outras institucións: servizos de saúde, servizos sociais.

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Traballos de aula	5	10	15
Presentacións/exposicións	2	4	6
Foros de discusión	0	5	5
Titoría en grupo	2	0	2
Actividades introdutorias	1	0	1
Sesión maxistral	10	20	30
Traballos e proxectos	0	41	41

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Traballos de aula	O estudante desenvolve exercicios ou proxectos na aula baixo as directrices e supervisión do profesor. Pode estar vinculado o seu desenvolvementos con actividades autónomas do estudante.
Presentacións/exposicións	Exposición por parte do alumnado ante o docente e/ou un grupo de estudantes dun tema sobre contidos da materia ou dos resultados dun traballo, exercicio, proxecto... Pódese levar a cabo de maneira individual ou en grupo.
Foros de discusión	Actividade desenvolvida nun medio virtual na que se debaten temas diversos relacionados co ámbito académico e/ou profesional.
Titoría en grupo	Entrevistas que o alumno mantén co profesorado da materia para asesoramento/desenvolvemento de actividades da materia e do proceso de aprendizaxe.
Actividades introdutorias	Actividades encamiñadas a tomar contacto e reunir información sobre o alumnado, así como a presentar a materia.
Sesión maxistral	Exposición por parte do profesor dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directrices dun traballo, exercicio ou proxecto a desenvolver polo estudante.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Traballos de aula	Entrevistas que o alumno mantén co profesorado da materia para asesoramento/desenvolvemento de actividades da materia e do proceso de aprendizaxe. O estudante ou o grupo presenta o resultado obtido na elaboración do programa a desenvolver sobre a temática da materia, ou mesmo formula cuestións sobre os atrrancos que poden xurdir durante o proceso.
Titoría en grupo	Entrevistas que o alumno mantén co profesorado da materia para asesoramento/desenvolvemento de actividades da materia e do proceso de aprendizaxe. O estudante ou o grupo presenta o resultado obtido na elaboración do programa a desenvolver sobre a temática da materia, ou mesmo formula cuestións sobre os atrrancos que poden xurdir durante o proceso.
Probas	Descrición
Traballos e proxectos	Entrevistas que o alumno mantén co profesorado da materia para asesoramento/desenvolvemento de actividades da materia e do proceso de aprendizaxe. O estudante ou o grupo presenta o resultado obtido na elaboración do programa a desenvolver sobre a temática da materia, ou mesmo formula cuestións sobre os atrrancos que poden xurdir durante o proceso.

Avaliación

Descrición	Cualificación
------------	---------------

Traballos de aula	O estudante desenvolve exercicios ou proxectos na aula baixo as directrices e supervisión do profesor. Pode estar vinculado o seu desenvolvementos con actividades autónomas do estudante.	30
Presentacións/exposicións	Exposición por parte do alumnado ante o docente e/ou un grupo de estudantes dun tema sobre contidos da materia ou dos resultados dun traballo, exercicio, proxecto... Pódese levar a cabo de maneira individual ou en grupo.	10
Foros de discusión	Actividade desenvolvida nun medio virtual na que se debaten temas diversos relacionados co ámbito académico e/ou profesional.	10
Traballos e proxectos	O estudante presenta o resultado obtido na elaboración dun documento sobre a temática da materia, na preparación de seminarios, investigacións, memorias, ensaios, resumos de lecturas, conferencias, etc. Pódese levar a cabo de maneira individual ou en grupo, de forma oral ou escrita	50

Outros comentarios sobre a Avaliación

- Para acadar unha **avaliación continua positiva**, dada a modalidade de ensino presencial do Master, esíxese a todo o alumnado unha asistencia presencial dun mínimo do 80% das sesións (admisible a falta do 20% das horas) ademais da realización e entrega de tarefas ponderables.

- Os prazos de entrega das actividades, traballos, etc. serán comunicados na clase coa presentación do programa da materia. É necesario respetalos estrictamente para ser cualificados na avaliación continua.

- O alumnado que **non obteña unha avaliación continua positiva** sobre os parámetros expostos anteriormente, poderá presentarse a unha proba escrita (data marcada no calendario do mestrado para exames oficiais) sobre todos os contidos traballados. Esta proba estará baseada na rigurosidade e profundización dos coñecimentos e competencias acadadas polos alumnos/as na materia e terá una ponderación de 10 puntos (100% de la nota final).

Bibliografía. Fontes de información

- AGUADO, M.J., **Del acoso escolar a la cooperación en las aulas.**, 2006,
 AINSCOW, M., **Hacia las escuelas eficaces para todos.**, 2001,
 ALONSO TAPIA, J., **Motivar para el aprendizaje.**, 1997,
 AVILÉS J.M., **Bullying: E maltrato entre iguales. Agresores, víctimas y testigos en la escuela.**, 2006,
 BEANE A., **Bullying. Aulas libres de acoso.**, 2006,
 BISQUERRA, R., **Educación emocional y bienestar.**, 2005,
 BOQUÉ TORREMORELL, C., **Tiempo de mediación. Taller de formación de mediadores en el ámbito educativo.**, 2005,
 CALVO RODRÍGUEZ, A., **Problemas de convivencia en los centros educativos.**, 2003,
 CASAMAYOR, G. (COORD), **¿Cómo dar respuesta a los conflictos?. La disciplina en la enseñanza secundaria.**, 1998,
 CAVA, M.J. Y MUSITU, G., **La convivencia en la escuela.**, 2002,
 CAVA, M.J. Y MUSITU, G., **La potenciación de la autoestima en la escuela.**,
 FERNÁNDEZ GARCÍA, I., **Guía para la convivencia en el aula.**, 2001,
 FERNÁNDEZ, I., **Prevención de la violencia y resolución de conflictos. E clima escolar como factor de calidad.**, 1998,
 FIORENZA, A., **Niños y adolescentes difíciles.**, 2003,
 FRANCO, V., **La autoestima del profesorado.**, 2002,
 GENTIL, C. Y LAA, V., **La astucia social.**, 2000,
 GOTZENS, C., **La disciplina escolar.**, 1997,
 MARTÍNEZ, M., TEY, A. (COORD), **La convivencia en los centros de secundaria. Estrategias para abordar el conflicto.**, 2003,
 MORENO, J.C., LUENGO, F (COORD), **Cconstruir ciudadanía y prevenir conflictos.**, 2007,
 NARDONE, N; GIANNOTTI, E.; ROCCHI, R., **Modelos de familia. conocer y resolver los problemas entre padres e hijos.**, 2003,
 OLWEUS, D., **Conductas de acoso y amenaza entre escolares.**, 1998,
 ORTEGA, R., DEL REY, R., **La violencia escolar. Eestrategias de prevención.**, 2003,

Bibliografía específica

Fernández, I. (1998) *Prevención de la violencia y resolución de conflictos: el clima escolar como factor de calidad*. Madrid, España: Narcea.

Jares, J. (1996) *Construir la paz*. La Coruña. Xerais.

Martínez j. B. (2008) *La ciudadanía se convierte en competencia avances y retrocesos*. En Gimeno J. y otros. *Las competencias: ¿Qué hay de nuevo?*

Ortega,R. (2010) . *Las aulas de educación secundaria como espacio de convivencia y aprendizaje: relaciones interpersonales y gestión del grupo-clase*. En Coll, C. (Coord.) Desarrollo, aprendizaje y enseñanza en la educación secundaria. (pp. 193-208) Gobierno de España. Ministerio de Educación. Editorial Graó. 1. Vol. 1

Salanova, M., Grau, R., Llorens, S. y Schaufeli, W.B. (2001) Exposición a las tecnologías de la información, burnout y engagement: el rol modulador de la autoeficacia relacionada con la tecnología. *Revista de Psicología Social Aplicada*, 11, 69-90.burnout and engagement: A confirmatory factor analytic approach. *Journal of Happiness Studies*, 3, 71-92.

Torrego, J., Moreno, J. (2007) *Convivencia y disciplina en la escuela: el aprendizaje de la democracia*. Madrid, Alianza Editorial

Trianes, V y Fernández-Figares, C. *Aprender a ser personas y a convivir*. Desclée.

Vaello, J. (2005). *Las habilidades sociales en el aula*. Madrid. Santillana.

Recomendacións
